

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АГРАРНЕ ПРАВО**

ВИБІРКОВІ КОМПОНЕНТИ

ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ ПРАВО
ПІДГОТОВКИ ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ
ОСВІТИ У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 08 ПРАВО
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 ПРАВО

Рекомендовано кафедрою
управління у сфері цивільного захисту на 2023-2024 навчальний рік.
Протокол від 23 серпня 2023 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Аграрне право»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Програма вивчення вибіркового компонента «Аграрне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні доктринальні положення науки аграрного права, наукові теорії, ідеї, уявлення, концепції цієї науки; аграрне право як галузь права; аграрне законодавство як система нормативно-правових актів, які є джерелами правового регулювання аграрних відносин.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Аліна Анатоліївна БІЛЕКА
Контактна інформація	
E-mail	bileka_alina@chipb.org.in
Наукові інтереси	аграрне, земельне та екологічне право
Професійні здібності	кандидат юридичних наук, доцент

Мета навчальної дисципліни «Аграрне право» передбачає становлення сучасного, різнобічно розвинутого фахівця юриста шляхом набуття знань щодо загальних засад та особливостей правового регулювання аграрних відносин, а також через формування умінь використовувати набуті знання, швидко знаходити варіативні способи їх застосування, вироблення навичок самостійного аналізу нормативно-правових актів аграрного законодавства.

Завданнями дисципліни є отримання здобувачами знань про основні категорії та інститути аграрного права, розкриття їх змісту; засвоєння здобувачами основних положень нормативно-правових актів, що регулюють аграрно-правові відносини; визначення основних проблем розвитку аграрного права та законодавства; розроблення на підставі визначення юридичних властивостей пропозицій щодо удосконалення чинної нормативно-правової бази на основі виявлених ознак її недосконалості за результатами вивчення та аналізу ефективності чинних нормативно-правових документів.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни ВИБІРКОВІ КОМПОНЕНТИ		
Рік підготовки		
Семестр	5	

Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	
- кількість модулів	2	
- загальна кількість годин	90	
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20	
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	22	
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	48	
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	іспит 5 семестр	

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальний курс «Аграрне право» вивчається у логічному взаємозв'язку з іншими навчальними дисциплінами, насамперед, спорідненими - «Земельне право», «Екологічне право», «Цивільне право», «Господарське право», «Трудове право», а також процесуальними галузями права - «Кримінально-процесуальне право», «Адміністративно-процесуальне право», «Цивільно-процесуальне право».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми Право підготовки здобувачів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 081 Право вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Код	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики)	Кіл-ть кредитів	Форма контролю	Компетентність (ЗК\СК)
1. ОBOB'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ОПП				
ВК36	Аграрне право	3	екзамен	1,2,3,7,9,15 2, 9, 13, 16
Загальні компетентності (ЗК)		ЗК 1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу. ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними		

	<p>знаннями.</p> <p>ЗК 9 Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 15 Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК 2 Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.</p> <p>СК 9 Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.</p> <p>СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>

Програмні результати навчання за ОПП: ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права; ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки; ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях; ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Тема № 1. «Предмет, методи, принципи та система аграрного права»

Формування, реалізації та забезпечення продовольчої безпеки України. Розглядаються основні напрями розвитку та державної підтримки аграрного сектора економіки.

Поняття аграрного права та його зміст, завдання і місце аграрного права в системі права України, методи правового регулювання та принципи аграрного права, їх законодавче закріплення і конкуренція з нормами права. Наголошується на правовому та науковому визначенні сільське господарство, АПК України, основні засади взаємодії органів державного управління та сільськогосподарських товаровиробників тощо. Поняття та структура системи аграрного права. Наукові погляди щодо системи аграрного права.

Аграрне право як наука і навчальна дисципліна, вивчаються завдання курсу аграрного права.

Тема № 2. «Аграрні правовідносини»

Поняття аграрних правовідносин та їх класифікація.

Види та структура внутрішніх та зовнішніх аграрних правовідносин.

Суб'єкти, об'єкти, зміст зовнішніх аграрних правовідносин. Підстави виникнення та припинення аграрних правовідносин.

Єдність і взаємозв'язок аграрних правовідносин з цивільно-правовими, фінансово-кредитними, трудовими, земельними, управлінськими, природоохоронними та іншими правовідносинами.

Тема № 3. «Джерела аграрного права»

Поняття, особливості та система джерел аграрного права. Норми інших галузей права в системі джерел аграрного права. Класифікація джерел аграрного права та їх характеристика.

Конституція України як основне джерело аграрного права України. Місце міжнародно-правових актів в системі джерел аграрного права.

Спеціальні („Про сільськогосподарську кооперацію”, „Про фермерське господарство” тощо) та дуалістичні (Земельний та Цивільний кодекси України, „Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” тощо) закони як джерела аграрного права України. Уніфікація та диференціація джерел аграрного права. Проблеми кодифікації аграрного законодавства України.

Співвідношення законів та підзаконних нормативних актів. Роль і місце локальних нормативних актів в системі джерел аграрного права. Значення аграрно-правових нормативних актів, що видаються Верховною Радою України, Президентом України та Кабінетом Міністрів України.

Правова природа нормативних актів міністерств і відомств як джерел аграрного права та особливості їх застосування. Повноваження Автономної Республіки Крим щодо здійснення нормативного регулювання аграрних питань. Правова природа рішень місцевих органів самоврядування при реалізації державної аграрної політики.

Значення і роль рішень Конституційного суду України, практики загальних та спеціалізованих судів в регулюванні аграрних правовідносин.

Тема № 4. «Правове становище суб'єктів аграрного права»

Розглядаються та аналізуються поняття, класифікація та особливості суб'єктів аграрного права. Об'єктна та суб'єктна частина понять „суб'єкт права”, „юридична особа” (суб'єкт приватного та публічного права), „підприємство”. Визначення та розмежування понять „сільськогосподарський товаровиробник”, „сільськогосподарське підприємство”.

Правосуб'єктність приватних юридичних осіб – аграрних підприємців кооперативного і корпоративного типів, порядок їх створення, державна реєстрація, здійснення ними господарської діяльності, а також реорганізації та ліквідації.

Правове становище державних сільськогосподарських підприємств. Порядок їх створення, управління, реорганізації та ліквідації.

Правове становище членів, учасників та працівників сільськогосподарських підприємств. Право засновництва та членства як засіб реалізації правосуб'єктності громадян при створенні КСП, сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств. Особливості трудових правовідносин у фермерських господарствах.

Правове становище орендних, спільних (в тому числі із залученням іноземних учасників-інвесторів) суб'єктів аграрного підприємництва.

Правові засади взаємодії та втручання в діяльність суб'єктів аграрного права спеціально уповноважених органів державної влади і місцевого самоврядування. Правовий режим виробничих об'єднань у сільському господарстві.

Тема № 5. «Правове становище сільськогосподарських кооперативів»

Поняття та основні ознаки сільськогосподарських кооперативів та їх видів. Правові засади створення, державної реєстрації та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні. Місце сільськогосподарських кооперативів в системі сільськогосподарських товаровиробників.

Вимоги до установчих документів сільськогосподарських кооперативів при їх створенні та державній реєстрації. Порядок вступу та виходу членів (асоційованих членів) з кооперативу. Порядок формування органів самоврядування в кооперативі, повноваження загальних зборів, правління та інших органів правління. Особливості набуття земельних ділянок сільськогосподарськими кооперативами.

Сільськогосподарські кооперативи як суб'єкт права власності та господарювання. Право власності сільськогосподарських кооперативів на майно, кошти, вироблену продукцію та отримані доходи.

Плата сільськогосподарськими кооперативами за землю. Податкові зобов'язання сільськогосподарських кооперативів. Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів. Порядок їх реорганізації та ліквідації.

Тема № 6. «Правове становище фермерських господарств»

Поняття та основні ознаки фермерського господарства. Правові засади створення, державної реєстрації та діяльності фермерських господарств та їх об'єднань в Україні. Правове становище та значення Асоціації фермерів та землевласників при створенні фермерських господарств. Місце фермерського господарства в системі сільськогосподарських товаровиробників.

Вимоги до установчих документів фермерських господарств при їх створенні та державній реєстрації. Особливості набуття земельних ділянок фермерським господарством.

Фермерське господарство як суб'єкт права власності та господарювання. Право власності фермерського господарства на майно, кошти, вироблену продукцію та отримані доходи.

Плата фермерського господарства за землю. Податкові зобов'язання колективних сільськогосподарських підприємств. Державна підтримка фермерських господарств. Порядок їх реорганізації та ліквідації.

Тема № 7. «Правове становище особистих селянських господарств»

Поняття та основні ознаки особистого селянського господарства. Правові засади створення, державної реєстрації та діяльності особистих селянських господарств та їх об'єднань в Україні. Місце особистих селянських господарств в системі сільськогосподарських товаровиробників.

Вимоги до установчих документів особистих селянських господарств при їх створенню та державній реєстрації. Особливості набуття земельних ділянок особистим селянським господарством.

Особисте селянське господарство як суб'єкт права власності та господарювання. Право власності особистого селянського господарства на майно, кошти, вироблену продукцію та отримані доходи.

Плата особистого селянського господарства за землю. Державна підтримка особистих селянських господарств. Порядок їх реорганізації та ліквідації.

Тема № 8. «Внутрішньогосподарське управління сільськогосподарськими підприємствами»

Основну увагу слід приділити загальній характеристиці та принципам внутрігосподарського управління сільськогосподарськими підприємствами в агропромисловому комплексі України. Правове забезпечення внутрішньогосподарським управлінням за Конституцією України, Цивільним та Господарським кодексами України, „Про сільськогосподарську кооперацію”, „Про фермерське господарство”, „Про особисте селянське господарство” тощо. Система органів управління в сільськогосподарських підприємствах. Повноваження вищих органів управління в сільськогосподарських кооперативах, державних сільськогосподарських підприємствах. Компетенція загальних зборів трудового колективу державного сільськогосподарського підприємства. Правове становище директора (керівника) державного сільськогосподарського підприємства, виконавчого директора сільськогосподарського кооперативу.

Тема № 9. «Правовий режим майна сільськогосподарських підприємств»

Основну увагу слід приділити загальній характеристиці та принципам правовідносин власності в АПК України. Правове забезпечення прав спільної (сумісної) власності, публічної та приватної форм власності сільськогосподарських підприємств. Об'єкти та суб'єкти права власності. Пайові, майнові (вступні) фонди в сільськогосподарських підприємствах. Правове регулювання розподілу прибутків, виробленої продукції тощо в сільськогосподарських підприємствах.

Правовий режим основних та оборотних засобів сільськогосподарських

підприємств. Правовий режим майна об'єднань в АПК України.

Правове регулювання приватизації майна державних сільськогосподарських підприємств.

Захист майнових прав сільськогосподарських підприємств. Матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну сільськогосподарським підприємствам. Підстави та види матеріальної відповідальності членів (працівників) сільськогосподарських підприємств.

Тема № 10. «Правовий режим земель та охорона довкілля в АПК України»

Особливості правового режиму земель та охорони довкілля в АПК України.

Форми власності на землю. Право державної, комунальної та приватної власності на землю. Користування землею. Оренда землі.

Організаційно-правове забезпечення раціонального використання, охорони та відтворення земель сільськогосподарського призначення та інших природних ресурсів.

Порядок та умови відшкодування збитків, заподіяних власникам та землекористувачам. Плата за землю.

Відповідальність власників та землекористувачів за шкоду, заподіяну землям сільськогосподарського призначення та іншим природним ресурсам за забруднення і нераціональне використання.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	очна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема № 1 «Предмет, методи, принципи та система аграрного права»		2	2			4		2				
Тема № 2: «Аграрні правовідносини»		2	2			4						
Тема №3: «Джерела аграрного права»		2	2			4						
Тема № 4: «Правове становище суб'єктів		2	2			4						

аграрного права»												
Тема № 5: «Правове становище сільськогосподарських кооперативів»		2	2			6						
Тема № 6: «Правове становище фермерських господарств»		2	2			6						
Тема № 7: «Правове становище особистих селянських господарств»		2	2			6						
Тема № 8: «Внутрішньогосподарське управління сільськогосподарським і підприємствами»		2	2			6						
Тема № 9: «Правовий режим майна сільськогосподарських підприємств»		2	2			4						
Тема № 10: «Правовий режим земель та охорона довкілля в АПК України»		2	4			4						
Разом	90	20	22			48						

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

Теми рефератів

1. Перспективи розвитку, місце та роль аграрного права в загальній системі права України.
2. Предмет та система аграрного права.
3. Поняття та особливості методів правового регулювання в аграрному праві.
4. Аграрні правовідносини: їх зміст, види та структура.
5. Конституція і закони України як джерела аграрного права.
6. Уніфікація та диференціація джерел аграрного права.
7. Особливості класифікації джерел аграрного права.
8. Місце та юридичне значення підзаконних нормативно-правових актів, затверджені Міністерством аграрної політики України.
9. Характеристика сільськогосподарських товаровиробників як суб'єктів аграрного права: їх види та правосуб'єктність.
10. Державна реєстрація як юридичний факт визнання аграрного

товаровиробника.

11. Правосуб'єктність сільськогосподарських кооперативів, фермерських господарств, державних та орендних сільськогосподарських підприємств.

12. Реорганізація сільськогосподарських утворень, ліквідація та банкрутство як способи припинення діяльності юридичної особи.

13. Корпоративні права в аграрних підприємствах.

14. Право членства в сільськогосподарських кооперативах та фермерських господарствах.

15. Правові та майнові наслідки припинення членства в сільськогосподарських підприємствах всіх форм власності і господарювання.

16. Майнові права членів сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств.

17. Правове забезпечення та захист власників земельних часток (паїв) у сільськогосподарських підприємствах.

18. Проблеми правового забезпечення вдосконалення державного управління сільським господарством.

19. Форми та методи державного управління АПК України.

20. Система та правове положення органів, що здійснюють державний контроль та державне управління сільськогосподарським виробництвом.

21. Правові підстави та межі державного втручання в діяльність сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та господарювання.

22. Загальна характеристика, поняття та зміст юридичної відповідальності в аграрному праві.

23. Особливості дисциплінарної відповідальності осіб, зайнятих у сільськогосподарську виробництві.

24. Кримінально-правова та адміністративно-правова відповідальність в аграрному праві.

25. Майнова відповідальність членів та працівників сільськогосподарських підприємств.

26. Правове забезпечення притягнення до юридичної відповідальності осіб за аграрні правопорушення.

27. Дисциплінарний проступок та правопорушення як підстави юридичної відповідальності в аграрному праві.

28. Особливості притягнення до матеріальної відповідальності на підставі кодексу законів про працю України та положень Статуту сільськогосподарського підприємства.

29. Правове становище земельних ділянок та майна фермерських господарств.

30. Особливості правового забезпечення виникнення та припинення членських, трудових та договірних правовідносин в фермерських господарствах.

31. Місце та функції Асоціації фермерів та приватних землевласників України в створенні фермерських господарств.

32. Поняття сільськогосподарських кооперативів, характеристика їх

ознак, видів та принципів діяльності.

33. Особливості формування та використання майна членами при здійсненні фінансово-господарської діяльності сільськогосподарськими кооперативами.

34. Особливості правового режиму земель сільськогосподарських кооперативів.

35. Правові та майнові наслідки реорганізації і ліквідації сільськогосподарських кооперативів.

36. Гарантії самоврядування згідно з Законами України „Про колективне сільськогосподарське господарство”, „Про сільськогосподарську кооперацію”.

37. Компетенція загальних зборів і правління колективного сільськогосподарського підприємства та сільськогосподарських кооперативів.

38. Повноваження голови правління, спеціалістів та інших керівників сільськогосподарських підприємств.

39. Вирішення спорів, що виникають між суб'єктами аграрного підприємництва.

40. Правила ІНКОТЕРМС: їх роль та значення у врегулюванні аграрно-договірних відносин.

41. Договори кредитування як форма забезпечення фінансово-господарської діяльності суб'єктів аграрного права.

42. Правовий режим земельної ділянки як предмета іпотечних правовідносин.

43. Біржі та банки як суб'єкти аграрно-договірних правовідносин.

44. Основні зобов'язання сторін при укладанні договорів матеріально-технічного та виробничо-технічного обслуговування суб'єктів аграрного права.

45. Основні зобов'язання сторін при укладанні договорів щодо використання (передачі) науково-технічної продукції та користування електричною енергією.

46. Підстави настання та особливості застосування юридично несприятливих наслідків при порушенні договірної дисципліни.

Теми наукових робіт

1. Поняття та класифікація принципів аграрного права.
2. Статут суб'єктів аграрного права як джерело аграрного права.
3. Корпоративні права в аграрних підприємствах.
4. Договір як основна правова форма врегулювання підприємницьких аграрних правовідносин.
5. Місце та правове забезпечення сільськогосподарських кооперативів у системі АПК України.
6. Біржі та банки як суб'єкти аграрно-договірних правовідносин.
7. Система органів управління в державних сільськогосподарських підприємствах.

8. Правовий режим земельної ділянки як предмета іпотечних правовідносин.

9. Юридична відповідальність за аграрні правопорушення

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Форми поточного та підсумкового контролю

Засоби оцінювання

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачами вищої освіти з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переведення до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) (Результат навчальних занять за семестр Результат самостійної роботи за семестр) 10

Критерії оцінювання

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.	
<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни = Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем</i>	

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів вищої освіти, залікових книжках. **Присутність здобувачів вищої**

освіти на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова. Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)</i>	<i>Кількість балів за підсумковим контролем</i>
--	---	---

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії).

Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам вищої освіти, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 50 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачам вищої освіти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Інституту. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 50 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Інституту.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Підсумкові бали за поточний семестр</i>	<i>Підсумкові бали за попередній семестр</i>	2
--	--	--	----------

Оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю визначені Кафедрою, зокрема щодо засвоєння змісту

навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи.

Перелік теоретичних питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Основні напрямки розвитку агропромислового комплексу України.
2. Біржі та банки як суб'єкти аграрних правовідносин.
3. Регулятивна діяльність Міністерства аграрної політики України.
4. Предмет, метод та система аграрного права.
5. Поняття, класифікація та особливості аграрних правовідносин.
6. Зовнішні аграрні правовідносини, їх види та структура.
7. Внутрішні аграрні правовідносини, їх види та структура.
8. Загальна характеристика аграрного законодавства України.
9. Класифікація джерел аграрного права.
10. Конституція України – основне джерело аграрного права.
11. Проблеми і шляхи вдосконалення аграрного законодавства України.
12. Закони як джерела аграрного права.
13. Уніфікація та диференціація джерел аграрного права.
14. Локальні нормативні акти (характеристика, види, юридична сила) як джерела аграрного права.
15. Порядок розробки та затвердження Статуту в агропромислових підприємствах.
16. Порядок розробки, затвердження та прийняття Статуту аграрних підприємств.
17. Значення узагальнень судової та арбітражної практики для зміцнення законності в аграрній сфері.
18. Статутна правоспроможність аграрних підприємств.
19. Правові підстави та межі державного втручання в діяльність підприємств агропромислового комплексу.
20. Захист майнових прав сільськогосподарських підприємств і об'єднань.
21. Порядок створення сільськогосподарського кооперативу. Державна реєстрація.
22. Підстави настання та види матеріальної відповідальності членів аграрних підприємств за заподіяну шкоду.
23. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища в агропромисловому комплексі.
24. Умови та порядок виникнення членських правовідносин в аграрних підприємствах.
25. Плата за землі сільськогосподарського призначення, що знаходяться на праві власності, користування чи оренди.
26. Підстави виникнення права на земельну ділянку в сільськогосподарських підприємствах.
27. Правовий режим земель, що використовуються аграрними підприємствами.
28. Права та обов'язки аграрних підприємств по охороні та використанню

- земель та інших природних об'єктів. Правові наслідки припинення права на землю аграрного підприємства.
29. Підстави, порядок та правові наслідки припинення членства в аграрних підприємствах.
  30. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення.
  31. Право підприємництва в аграрному секторі за Конституцією України.
  32. Особливості правового статусу найманих працівників державних, колективних, приватних аграрних підприємств.
  33. Право власності за Конституцією України і її значення для аграрного сектора.
  34. Система органів управління сільськогосподарськими кооперативами.
  35. Конституційні засади соціально-економічних прав громадян, що працюють в агропромисловому секторі України.
  36. Органи управління внутрішньогосподарських підрозділів аграрних підприємств.
  37. Відповідальність за потраву посівів.
  38. Відшкодування збитків, що сталися внаслідок загибелі або розкрадання худоби та птиці.
  39. Порядок створення державного аграрного підприємства.
  40. Компетенція директора державного сільськогосподарського підприємства. Повноваження загальних зборів трудового колективу та його ради.
  41. Правові форми планування виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.
  42. Загальна характеристика Закону України „Про сільськогосподарську кооперацію”.
  43. Право власності та право повного господарського відання на підприємствах агропромислового комплексу.
  44. Правове регулювання складу майна аграрних підприємств.
  45. Особисте селянське господарство як суб'єкт аграрних правовідносин.
  46. Загальна характеристика Закону України „Про фермерське господарство”.
  47. Загальна характеристика Закону України „Про колективне сільськогосподарське підприємство”.
  48. Види сільськогосподарських кооперативів.
  49. Членство (асоційоване членство) в сільськогосподарському кооперативі.
  50. Особливості правового регулювання трудових правовідносин у сільськогосподарському виробництві.
  51. Правове регулювання фінансових відносин аграрних підприємств.
  52. Особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі України.
  53. Правове регулювання сільськогосподарської кооперації.
  54. Правове регулювання розрахунково-касових операцій аграрних товаровиробників.
  55. Законодавчі гарантії пріоритетності соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві України.
  56. Єдиний (фіксований) податок для сільськогосподарських товаровиробників.

57. Поняття, види та функції договорів аграрних товаровиробників в сучасних умовах.
58. Право власності аграрних підприємств на вироблену сільськогосподарську продукцію, порядок її розподілу.
59. Взаємозв'язок аграрних правовідносин з цивільно-правовими, управлінськими, фінансовими, трудовими, земельними та іншими правовідносинами.
60. Принципи діяльності сільськогосподарських кооперативів.
61. Договірні відносини в сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників.
62. Органи управління сільськогосподарськими кооперативами.
63. Договори в сфері збуту сільськогосподарської продукції.
64. Договори в сфері агросервісу.
65. Повноваження загальних зборів (зборів уповноважених) та правління сільськогосподарського кооперативу.
66. Право власності на пай члена сільськогосподарського кооперативу.
67. Договори поставки (закупівлі) для державних потреб сільськогосподарської продукції, продовольства.
68. Поняття і класифікація суб'єктів аграрного права.
69. Особливості реорганізації та ліквідації суб'єктів аграрного права.
70. Правове регулювання продовольчого ринку в Україні.
71. Правове регулювання охорони праці в сільськогосподарських підприємствах.
72. Правосуб'єктність колективних аграрних підприємств.
73. Правосуб'єктність приватних аграрних підприємств.
74. Порядок створення фермерського господарства та умови надання земельних ділянок для його ведення.
75. Порядок створення фермерського господарства. Державна реєстрація.
76. Правове становище майна фермерського господарства.
77. Фермерське господарство як суб'єкт права власності.
78. Поняття фермерського господарства.
79. Дисциплінарна відповідальність працівників (членів) аграрних підприємств.
80. Відповідальність за невиконання державних контрактів на поставку продукції для державних потреб.
81. Правосуб'єктність державних аграрних підприємств.
82. Правове регулювання оплати праці в аграрних підприємствах.
83. Правовий статус міжгосподарських об'єднань, їх види.
84. Поняття, цілі та принципи державного управління АПК України.
85. Форми та методи державного управління АПК України.
86. Правове регулювання ведення особистого селянського господарства.
87. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів аграрного виробництва.
88. Особливості функціонування орендних підприємств в аграрній сфері.
89. Система та правове положення органів, що здійснюють державне управління АПК України.

90. Організація та форми юридичного обслуговування сільськогосподарських товаровиробників.

Політика викладання навчальної дисципліни

Жодні форми порушення академічної доброчесності або нетерпимості не толеруються.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ОСНОВНА

1. Аграрне право України: Підручник / За ред. О.О. Погрібного. – К.: Істина, 2006. – 448
2. Аграрне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / за ред. В.М. Гайворонського та В.П. Жушмана. – Х.: Право, 2003. – 240 с.
3. Аграрне право України: підручник / за ред. О.О. Погрібного. – К.: Істина, 2007. – 448 с.
4. Аграрне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.П. Жушман, В.М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко та ін. ; за ред. В.П. Жушмана та А.М. Статівки. – Х. : Право, 2010. – 296 с.
5. Аграрне право України / За ред. академіка АПН, професора Янчука В.З. – К.: Юрінком, 2000. – 560 с
6. Гаецька-Колотило Я.З., Ільків Н.В. Аграрне право України: Навчальний посібник. – К.: "Істина", 2008. – 184 с.

ДОПОМІЖНА

7. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності / За ред. В.І.Семчика К.: Наукова думка. – 1998. – 240 с.
8. Аграрне право України: Практикум / В.З. Янчук, А.М. Статівка, Н.І. Титова та ін.; За ред. В.З. Янчука – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 256 с
9. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В. М. Корнієнко, Т. В. Курман, О. М. Туєва, Ж. В. Чевичалова, В. П. Жушман, О. О. Погрібний, Н. В. Погорецька, В. С. Кайдашов; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. — Х.: ФІНН, 2010. — 234 с.
10. Долинська М.С. Фермерські господарства України: землекористування, порядок, створення, діяльність та припинення діяльності. — Х.: Страйд, 2005. — 261 с.
11. Домбровський С.Ф. Актуальні проблеми аграрного та земельного права й організації правової роботи. — Хмельниц., 2007. — 112 с.
12. Єрмоленко В.М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: Монографія. – К.: Магістр – ХХІ сторіччя, 2005. – 304 с.
13. Єрмоленко В.М. Теоретичні проблеми аграрних майнових правовідносин: моногр. — К.: Магістр-ХХІ ст., 2008. — 188 с.
14. Земельне право: Підручник для студентів юридичних

спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. В.І. Демчика і П.Ф. Кулинина. – К.: Видавничий дім „Ін Юре”, 2001.

15. Земельний кодекс України: Наук.-практ. коментар / За заг. ред. В.І. Семчика. – К.: Ін Юре, 2003.

16. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: Наук.-навч. посіб. / За ред. Н.І. Титової. – Л.: Паїс, 2005. – 368 с.

17. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення в Україні: теоретичні й практичні аспекти: монографія / Львів. держ. ун-т внутр. справ. — Л., 2008. — 295 с.

18. Курило В.І. Адміністративні правочини у сільському господарстві України: сучасна парадигма: моногр. — К.: Магістр-XXI ст., 2007. — 312 с.

19. Організаційно-правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні / За ред. В.І. Семчика. – К.: Вид-во «Юрид. думка», 2005. – 264 с.

20. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні / В.І. Семчик, П.Ф. Кулинич, Т.П. Проценко та ін. – К.: ІДП НАН України, 2003. – 280 с.

21. Правові основи майнових і земельних відносин: Навч. посіб. / Колектив авторів; За заг ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2006. – 384 с.

22. Сафонов І. Правові проблеми державної підтримки сільськогосподарських виробників // Право України. – 2005. – № 6. – С. 54-57.

23. Семчик В.І. та ін. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові аспекти: монографія. - К. : Юридична думка, 2008. - 252 с.

24. Семчик В.І. Правові засади сільськогосподарської кооперації в Україні // Право України. – 1999. - № 5. – С.34 – 38

25. Станіславський В.П. Правове регулювання насінницької діяльності в Україні: монографія. – Х.: Право, 2006. – 160 с.

26. Статівка А. Аграрні перетворення і роль особистих підсобних господарств громадян // Право України. — 2000. — № 5. — С. 27.

27. Статівка А. Поняття гарантій суб'єкта договірних відносин в АПК та їх класифікація // Право України. — 1998. — № 5. — С. 33—36.

28. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні. – Х.: Право, 2007. – 207 с.

29. Уркевич В. До питання про локальні нормативні акти, що регулюють майнові відносини у сільськогосподарському кооперативі // Підприємцтво, господарство и право. – 2000. – № 9. – С. 65-67.

30. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: монографія. – Х.: Харк. юрид., 2007. – 496 с.

31. Уркевич В.Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти. – Х.: ООО «Одісей», 2004. – 120 с.

32. Федорович В. Правові основи створення та діяльності

сільськогосподарських кооперативів в Україні . – Львів: Атлас, 1998. – 142 с.

33. Чабаненко М. М. Про метод в аграрному праві // Право України. – 2004. – №1. – С. 122–124.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.

www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.

www.mvs.gov.ua – сайт Міністерства внутрішніх справ України.

www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.

www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.

Розробник:

Доцент кафедри управління у сфері
цивільного захисту факультету

цивільного захисту,

кандидат юридичних наук, доцент

Аліна БІЛЕКА